

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ТА АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

УДК 343.213+343.23

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-1-13-9>

Амельченко Артем Сергійович,

аспірант

(Дніпровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7488-9944>

ВОЄННИЙ СТАН ЯК ОБТЯЖУВАЛЬНА ОБСТАВИНА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ КОРИСЛИВОЇ СПРЯМОВАНOSTІ

Статтю присвячено дослідженню ознак воєнного стану та їх впливу на ступінь суспільної небезпечності кримінальних правопорушень проти власності корисливої спрямованості. Обґрунтовано, що ознаки воєнного стану в Україні не мають прямого впливу на ступінь суспільної небезпечності зазначених кримінальних правопорушень. Крім того, через відсутність достатніх підстав додаткової криміналізації цих діянь шляхом введення до відповідних кримінально-правових норм такої особливо кваліфікуючої ознаки, як вчинення їх в умовах воєнного стану, запропоновано цю ознаку виключити зі статей 185–187, 189–191 КК України, а замість неї включити ознаку вчинення цих діянь «з використанням умов воєнного стану, зокрема, масового залишення власниками об'єктів своєї власності».

Ключові слова: кримінальні правопорушення проти власності, корислива спрямованість, воєнний стан, підстави криміналізації, обтяжувальні обставини.

Постановка проблеми. З початком повномасштабного вторгнення збройних сил російської федерації на територію України активізувалась діяльність Верховної Ради України в напрямі адаптації кримінального законодавства країни викликам та загрозам її суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, пов'язаним із цим вторгненням [1, с. 34]. Разом із цим значна увага законодавця також приділена кримінально-правовому запобіганню загальнокримінальній корисливій злочинності, окремі види якої в умовах воєнного стану набули нових форм та способів вчинення. Це могло вплинути на підвищення ступеня їх суспільної небезпечності й викликало необхідність більшої диференціації кримінальної відповідальності за правопорушення проти власності, яка відбулась шляхом включення до відповідних кримінально-правових норм такої особливо кваліфікуючої ознаки, як вчинення суспільно небезпечного діяння в умовах воєнного стану. Ця ознака включена до низки зазначених норм, зокрема, до ст.ст. 185 «Крадіжка», 186 «Грабіж», 187 «Розбій», 189 «Вимагання», 190 «Шахрайство», 191 «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем».

Проте включення зазначеної вище особливо обтяжувальної обставини до складів кримінальних правопорушень проти власності корисливої спрямованості відбувалось без належного теоретичного обґрунтуван-

ня, оскільки було зумовлене повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні питання введення в Україні воєнного стану, впливу цього стану на юридичну відповідальність загалом і на кримінальну зокрема розглядалися такими вченими, як І.А. Вартилицька, С.О. Кузніченко, Р.О. Мовчан, О.В. Острогляд, В.В. Топольницький, Б.М. Тичина, О.М. Шармар та ін.

Разом із тим повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України триває, воєнний стан в країні періодично подовжується, а тому питання дослідження його впливу на ступінь суспільної небезпечності кримінальних правопорушень загалом і кримінальних правопорушень проти власності зокрема залишається актуальним.

Метою статті є обґрунтування доцільності диференціації кримінальної відповідальності за правопорушення проти власності з урахуванням впливу воєнного стану на ступінь їх суспільної небезпечності.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 р. спровокувало не тільки введення воєнного стану в країні, а й сплеск кримінальних правопорушень проти власності корисливої спрямованості на тих територіях, з яких почався масовий виїзд населення. При цьому траплялись випадки самосуду тих осіб, які вчиняли

зазначені правопорушення (зазвичай їх прив'язували до стовпів). Так, наприклад, на початку березня 2022 р. у м. Кременчук Полтавської області місцеві мешканці затримали зловмисника, який влізав до чужих будинків з метою вчинення крадіжок чужого майна. З нього спустили штани і труси, прив'язали до стовпа клейкою стрічкою з написом «мародер» [2].

Такі випадки потребували термінової реакції з боку держави, у зв'язку з чим був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» від 03 березня 2022 р. [3]. Цим Законом ст.ст. 185–187, 189, 191 КК України доповнювались такою особливо кваліфікуючою ознакою, як вчинення діянь, передбачених цими нормами, в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Слід зазначити, що у формулюванні назви вказаного Закону термін «мародерство» використаний у широкому розумінні. На це, зокрема, звертається увага в пояснювальній записці до законопроекту, яка зазначає, що воєнні дії агресора в багатьох випадках спрямовані на мирне населення, об'єкти цивільної інфраструктури, що породжує страх за своє життя та здоров'я, змушує людей полишати свої домівки та майно. Нерідко такі обставини використовуються зловмисниками з метою фактично безперешкодного заволодіння цим майном шляхом проникнення до квартир, житлових будинків, офісів чи закладів торгівлі. Мають місце й випадки відкритого заволодіння чужим майном, у тому числі із застосуванням насильства. Суспільна небезпечність таких дій істотно підвищується в умовах воєнного або надзвичайного стану [4].

У вузькому розумінні мародером визнається вояк, що грабує вбитих та поранених після бою або мирне населення під час війни [5].

КК України також передбачає відповідальність за мародерство у ст. 432 розділу XIX «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)» Особливої частини. Мародерством у цій статті визнається викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених [6].

Окремо звернемо увагу на те, що до ст. 190 «Шахрайство» КК України така особливо обтяжувальна обставина, як його вчинення в умовах воєнного стану, була включена значно пізніше, ніж до інших норм, що передбачають відповідальність за корисливі кримінальні правопорушення проти власності – Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо усунення суперечностей у караності кримінальних правопорушень» від 13 липня 2023 р. [7].

Визначення воєнного стану надається в ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. З огляду на визначення можна виділити ознаки цього особливого правового режиму і робити висновки про їх можливий вплив на ступінь суспільної небезпечності кримінальних правопорушень проти власності за наявності цієї обставини.

До ознак воєнного стану слід віднести: 1) наявність збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності; 2) введення цього стану в Україні або в окремих її місцевостях; 3) надання визначеним органам повноважень для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності; 4) тимчасове обмеження конститу-

ційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [8]. Загалом, ці ознаки воєнного стану здатні впливати на ступінь суспільної небезпечності кримінальних правопорушень проти власності лише опосередковано.

Як уже зазначалось, доповнення більшості кримінально-правових норм, що встановлюють відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності корисливої спрямованості, такою особливо обтяжувальною обставиною, як вчинення їх в умовах воєнного стану, відбулось 03 березня 2022 р. (ст.ст. 185–187, 189, 191 КК України).

На той момент повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну тривало вісім днів. З ознак введеного 24 лютого 2022 р. воєнного стану наявними були такі: 1) наявність збройної агресії російської федерації; 2) введення воєнного стану на всій території нашої держави; 3) надання визначеним органам повноважень, передбачених Законом України «Про правовий режим воєнного стану» в частині організації відсічі збройної агресії рф; 4) тимчасове обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина (ст.ст. 30–34, 38, 39, 41–44, 53 Конституції України) та прав і законних інтересів юридичних осіб (у межах та обсязі, необхідних для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану) [9].

Із цих чотирьох ознак воєнного стану жодна не мала прямого впливу на ступінь суспільної небезпечності кримінальних правопорушень проти власності корисливої спрямованості. Про це, зокрема, можуть свідчити і статистичні дані щодо облікованих кримінальних правопорушень.

Так, наприклад, за січень 2021 р. зафіксована така кількість правопорушень проти власності, передбачених КК України: ст. 185 – 14 491, ст. 186 – 525, ст. 187 – 94, ст. 189 – 90, ст. 191 – 1261; за лютий цього ж року: ст. 185 – 12 064, ст. 186 – 425, ст. 187 – 94, ст. 189 – 59, ст. 191 – 1589. Динаміка аналізованих кримінальних правопорушень за аналогічні періоди 2022 р., тобто з початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, свідчить про зниження їх рівня. Так, за січень 2022 р. обліковано за відповідними статтями КК України таку кількість правопорушень: ст. 185 – 12 610, ст. 186 – 369, ст. 187 – 72, ст. 189 – 65, ст. 191 – 1092; за лютий цього ж року: ст. 185 – 24 022, ст. 186 – 718, ст. 187 – 134, ст. 189 – 130, ст. 191 – 1707. Загальна кількість облікованих кримінальних правопорушень проти власності у 2022–2023 рр. також свідчить про тенденцію до їх зниження: 2021 р. – 15 872, 2022 р. – 113 137 [10].

Звісно, з 24 лютого 2022 р. облік кримінальних правопорушень на тимчасово окупованій після цієї дати території України значно ускладнений, проте саме цим фактом насамперед зумовлюється зниження кількості облікованих кримінальних правопорушень проти власності у вищезазначений період.

Перша наявна ознака воєнного стану – наявність збройної агресії російської федерації – у перші дні повномасштабного вторгнення спровокувала появу українських біженців та внутрішньо переміщених осіб, які масово залишали свої домівки та місця ведення підприємницької діяльності, що створювало сприятливі умови для вчинення кримінальних правопорушень проти власності корисливої спрямованості.

Так, протягом першого місяця повномасштабної війни з України виїхали 3,6 млн людей. Ще близько

6,5 млн, за оцінками Міжнародної організації з міграції, покинули місце свого постійного проживання і переїхали в межах країни. У перші дні до прикордонних пунктів пропуску до країн Євросоюзу, з якими межує Україна, насамперед до Польщі, утворилися кілометрові черги. Кожного дня кордон перетинали до 15 тис. людей. Не менші затори утворилися і на виїздах із великих міст, що зазнали бомбардувань уже в перші дні [11].

Аналіз судових вироків по кримінальних правопорушеннях проти власності корисливої спрямованості, вчинених у перші місяці повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, свідчить про відсутність установлення під час досудового розслідування та судового розгляду справи ознак воєнного стану, які сприяли вчиненню таких кримінальних правопорушень і, відповідно, підвищували ступінь їх суспільної небезпечності.

Наведемо приклад такого вироку. В. було засуджено за ч. 2 ст. 15, ч. 4 ст. 185 КК України за вчинення закінченого замаху на крадіжку за таких обставин.

22 квітня 2022 р., у період часу з 15 год. 03 хв. по 15 год. 10 хв., В., маючи умисел на таємне викрадення чужого майна, діючи в умовах воєнного стану, повторно, з корисливих мотивів, знаходячись у приміщенні торгового залу магазину «Єва», розташованого за адресою: м. Запоріжжя, пр. Соборний, 190, переконавшись у тому, що за її діями ніхто не спостерігає, шляхом вільного доступу, таємно викрала з торговельних прилавків: «Лореаль Компактна крем пудра для обличчя Інфелібл», тон 120, 9 г у кількості 1 шт., вартість якої, згідно висновку експерта Запорізького НДЕКЦ МВС України, становить 319,50 грн. без урахування ПДВ; упаковку «Персіл капсули 40 шт. універсальні» кількістю 1 шт., вартість якої, згідно з висновком експерта Запорізького НДЕКЦ МВС України, становить 371,39 грн. без урахування ПДВ. Продовжуючи свій злочинний намір, направлений на таємне викрадення чужого майна, не маючи наміру розрахуватись за вказані товари, В., пройшла касову зону, не розрахувавшись за товар, та попрямувала до виходу з будівлі, проте не довела свій злочинний намір до кінця з причин, що не залежали від її волі, оскільки була затримана працівником магазину «Єва», чим спричинила ТОВ «РУШ» матеріальну шкоду на суму 690,89 грн. без урахування ПДВ [12].

У теорії кримінального права виділяють так звані підстави (фактори, критерії) криміналізації суспільно небезпечних діянь. До найбільш поширених із них доцільно, на нашу думку, віднести такі: 1) поява нових видів суспільно небезпечних діянь, які посягають на охоронювані кримінальним законодавством суспільні відносини; 2) високий ступінь суспільної небезпечності таких діянь; 3) типовість і можливість впливу на них кримінально-правовими засобами; 4) наявність системи соціального контролю, яка дозволяє виявляти такі діяння, і системи кримінальної юстиції, спроможної реагувати на них [13, с. 332].

У разі прийняття рішення щодо криміналізації такої ознаки, як вчинення «в умовах воєнного стану» кримінальних правопорушень проти власності корисливої спрямованості, передусім необхідно обґрунтувати наявність першої та другої з наведених підстав.

Іншими словами, треба обґрунтувати, що ті ж самі крадіжка, грабіж, розбій в умовах воєнного стану набувають ознак нових видів суспільно небезпечних діянь із високим ступенем суспільної небезпечності.

Вищенаведений типовий приклад судової практики притягнення до кримінальної відповідальності за кра-

діжку, вчинену в умовах воєнного стану, аналіз інших судових вироків, постановлених за час повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, дозволяють стверджувати про відсутність нових видів викрадень, а ступінь суспільної небезпечності наявних видів суттєво не зростає в умовах воєнного стану.

Такий висновок фактично підтверджується ухвалою колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду України у справі № 722/594/22 від 28 березня 2023 р., яка, зокрема, у п.п. 22, 24 зазначає, що кваліфікуюча обставина «в умовах воєнного або надзвичайного стану» в частинах четвертих статей 185–187, 189 та 191 КК має однакову правову природу з обтяжувальною обставиною, зазначеною в п. 11 ч. 1 ст. 67 КК: «вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій». Колегія вважає, що «в умовах воєнного або надзвичайного стану» частинах четвертих статей 185–187, 189 та 191 КК мають тлумачитися як «з використанням умов воєнного або надзвичайного стану» [14].

Проте Об'єднана палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у своєму рішенні від 15 січня 2024 р., спростовуючи доцільність вищенаведеного тлумачення ознаки «вчинення в умовах воєнного стану», зазначила, що до повноважень Верховного Суду України, крім іншого, належить забезпечення однакового застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом (п. 6 ч. 2 ст. 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»). З огляду на надані законом Верховному Суду України повноваження він повинен лише застосовувати норми закону, але аж ніяк не може підміняти законодавчий орган влади та своїми рішеннями відступати від норм закону, змінювати їх зміст, тим самим спотворювати закріплену в них законодавчу мету [15].

Фактично рішення Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України не заперечує факту відсутності підвищеного ступеня суспільної небезпечності крадіжки, вчиненої в умовах воєнного стану, а лише констатує необхідність буквального тлумачення цієї обтяжувальної обставини відповідно до тієї редакції закону про кримінальну відповідальність, яка прийнята Верховною Радою України.

У теорії кримінального права висловлюються погляди щодо виключення з частин четвертих статей 185–187 КК України такої кваліфікуючої ознаки, як «в умовах воєнного або надзвичайного стану», а правові наслідки застосування злочинцем умов воєнного стану враховувати шляхом застосування п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України [16, с. 39].

На нашу думку, ступінь суспільної небезпечності корисливих кримінальних правопорушень проти власності підвищує не сам факт введення в Україні воєнного стану, а такий його об'єктивно наявний складник, як масове залишення власниками об'єктів своєї власності у зв'язку з переміщенням до інших місць проживання як у межах країни, так і за кордоном, що впливає на суттєве зменшення можливості правоохоронних органів виявляти і, відповідно, реагувати на аналізовані кримінальні правопорушення.

Саме тому вбачається об'єктивним і таким, що відповідає наявному ступеню суспільної небезпечності корисливих кримінальних правопорушень проти власності, таке формулювання особливо кваліфікуючої ознаки, як їх вчинення «з використанням умов воєнного стану».

Висновки. Через відсутність прямого впливу ознак воєнного стану, введеного в Україні після початку повномасштабного вторгнення російської федерації, на ступінь суспільної небезпечності кримінальних правопорушень проти власності корисливої спрямованості, а також відсутність достатніх підстав додаткової криміналізації цих діянь шляхом введення до відповідних

кримінально-правових норм такої особливо кваліфікуючої ознаки, як вчинення їх в умовах воєнного стану, пропонуємо цю ознаку виключити зі ст.ст. 185–187, 189–191 КК України, а замість неї включити ознаку вчинення цих діянь «з використанням умов воєнного стану, зокрема, масового залишення власниками об'єктів своєї власності».

Список використаних джерел

1. Бабанін С.В. Кримінальне законодавство України як засіб протистояння збройній агресії російської федерації. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 33–38.
2. Мародера примотали до стовпа скотчем з відповідним написом. URL: <https://tsn.ua/ato/ogolili-sidnici-y-priv-yazali-do-stovpa-u-kremenchuci-miscevi-meshkanci-pokarali-marodera-yakiy-shastav-u-budinkah-foto-1995736.html>
3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство : Закон України від 03 березня 2022 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text>
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство». URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/39170>
5. Мародер. Тлумачення із «Словника української мови». URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80>
6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
7. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо усунення суперечностей у каранті кримінальних правопорушень: Закон України від 13 липня 2023 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3233-20#n14>
8. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
9. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
10. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareystrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
11. Вимушена міграція і війна в Україні (24 лютого – 24 березня 2022). URL: <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migraciya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznia-2022/>
12. Кримінальна справа № 335/2485/22 // Архів Ордонікідзевського районного суду м. Запоріжжя.
13. Бабанін С.В. Підстави криміналізації порушення чинних на транспорті правил. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 4. С. 327–333.
14. Ухвала колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду України у справі № 722/594/22 від 28 березня 2023 р. / Верховний Суд України. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=110395917&red=100003c15bfea44e42b62e9ae398c86bd6bb74&d=5>
15. Об'єднана палата ККС ВС поставила крапку у питанні застосування ознаки «в умовах воєнного стану» при призначенні покарання за крадіжку. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/291566-obedinennaya-palata-kus-vs-postavila-tochku-v-voprose-primeneniya-priznaka-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-pri-naznachenii-nakazaniya-za-krazhu>
16. Будяченко О.М. Окремі аспекти кримінальної відповідальності за крадіжку, грабіж та розбій в умовах воєнного стану. *Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення*. 2024. № 2. С. 35–40.

References

1. Babanin, S.V. (2022). Kryminalne zakonodavstvo Ukrayiny yak zasib protystoyannya zbroyniy ahresiyyi rosiyskoyi federatsiyi [Criminal legislation of Ukraine as a means of resisting the armed aggression of the Russian Federation]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 3, 33–38 [in Ukrainian].
2. Marodera prymotaly do stovpa skotchom z vidpovidnym napysom [The marauder was tied to the post with tape with the appropriate inscription]. Retrieved from: <https://tsn.ua/ato/ogolili-sidnici-y-priv-yazali-do-stovpa-u-kremenchuci-miscevi-meshkanci-pokarali-marodera-yakiy-shastav-u-budinkah-foto-1995736.html> [in Ukrainian].
3. Pro vnesennya zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrayiny shchodo posylennya vidpovidalnosti za maroderstvo: Zakon Ukrayiny vid 03 bereznia 2022 r. [On amendments to the Criminal Code of Ukraine regarding increased liability for looting: Law of Ukraine dated March 3, 2022]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text> [in Ukrainian].
4. Poyasnyvalna zapyska do proyektu Zakonu Ukrayiny “Pro vnesennya zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrayiny shchodo posylennya vidpovidalnosti za maroderstvo” [Explanatory note to the draft Law of Ukraine “On Amendments to the Criminal Code of Ukraine on Strengthening Liability for Looting”]. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/39170> [in Ukrainian].
5. Maroder. Tlumachennya iz “Slovyka ukrayinskoyi movy” [Marauder. Interpretation from the “Dictionary of the Ukrainian Language”]. Retrieved from: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80> [in Ukrainian].
6. Kryminalnyy kodeks Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 05 kvitnya 2001 r. [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine dated April 5, 2001]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

7. Pro vnesennya zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy shchodo usunennya superechnostey u karanosti kryminalnykh pravoporushen: Zakon Ukrainy vid 13 lyunya 2023 r. [On amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine regarding the elimination of inconsistencies in the punishment of criminal offenses: Law of Ukraine dated July 13, 2023]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3233-20#n14> [in Ukrainian].
8. Pro pravovyy rezhym voyennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12 travnya 2015 r. [On the legal regime of martial law: Law of Ukraine dated May 12, 2015]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].
9. Pro vvedennya voyennoho stanu v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24 lyutoho 2022 r. № 64/2022 [On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated February 24, 2022. No. 64/2022]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> [in Ukrainian].
10. Pro zareyestrovani kryminalni pravoporushennya ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannya [About registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation]. Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kryminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> [in Ukrainian].
11. Vymushena mihratsiya i viyna v Ukraini (24 lyutoho – 24 bereznya 2022) [Forced migration and war in Ukraine (February 24 - March 24, 2022)]. Retrieved from: <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznya-2022/> [in Ukrainian].
12. Kryminalna sprava № 335/2485/22 [Criminal case No. 335/2485/22]. Ordzhonikidzevskoho raionnoho sudu m. Zaporizhzhia [Archive of the Ordzhonikidze district court of Zaporozhye] [in Ukrainian].
13. Babanin, S.V. (2012). Pidstavy kryminalizatsiyi porushennya chynnykh na transporti pravyl [Grounds for criminalization of violation of the rules in force on the transport]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 4, 327–333 [in Ukrainian].
14. Ukhvala kolehiyi suddiv Pershoi sudovoyi palaty Kasatsynoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy u spravi № 722/594/22 vid 28 bereznya 2023 r. [Resolution of the panel of judges of the First Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine in case No. 722/594/22 dated March 28, 2023]. Retrieved from: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=110395917&red=100003c15bfea44e42b62e9ae398c86bd6bb74&d=5> [in Ukrainian].
15. Obyednana palata KKS VS postavyla krapku u pytanni zastosuvannya oznaky “v umovakh voyennoho stanu” pry pryznachenni pokarannya za kradizhku [The Joint Chamber of the Supreme Court of the Supreme Court put an end to the issue of the use of the term “under martial law” when sentencing for theft]. Retrieved from: <https://sud.ua/uk/news/publication/291566-obedinennaya-palata-kus-vs-postavila-tochku-v-voprose-primeneniya-priznaka-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-prinaznachenii-nakazaniya-za-krazhu> [in Ukrainian].
16. Budyachenko, O.M. (2024). Okremi aspekty kryminalnoyi vidpovidalnosti za kradizhku, hrabizh ta rozbiy v umovakh voyennoho stanu [Certain aspects of criminal responsibility for theft, robbery and robbery under martial law]. *Protydiia zlochynnosti: problemy praktyky ta naukovo-metodychne zabezpechennia – Combating crime: problems of practice and scientific and methodological support*, 2, 35–40 [in Ukrainian].

Amelchenko Artem,

Postgraduate Student

(Dnipro State University of Internal Affairs, Dnipro)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7488-9944>

MARTIAL LAW AS AN AGGRAVATING CIRCUMSTANCE OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST PROPERTY OF A SELFISH NATURE

The article is devoted to the study of the signs of martial law and their influence on the degree of public danger of criminal offenses against property with a selfish orientation. The article highlights the signs introduced on February 24, 2022, martial law in Ukraine: 1) the presence of armed aggression by the Russian Federation; 2) introduction of martial law in the entire territory of our country; 3) giving the specified authorities the powers provided for by the Law of Ukraine “On the Legal Regime of Martial Law” in terms of organizing the repulsion of the armed aggression of the Russian Federation; 4) temporary restriction of the constitutional rights and freedoms of a person and a citizen (Articles 30–34, 38, 39, 41–44, 53 of the Constitution of Ukraine) and the rights and legal interests of legal entities (to the extent and scope necessary to ensure the possibility of introducing and implementing measures of the legal regime of martial law). It is substantiated that these signs do not have a direct impact on the degree of public danger of criminal offenses against property with a selfish orientation. Besides, due to the lack of sufficient grounds for the additional criminalization of criminal offenses against property of a selfish nature (increased degree of public danger, etc.) by introducing into the relevant criminal law norms such a particularly qualifying feature as their commission under martial law, it is proposed to exclude this feature from articles 185–187, 189–191 of the Criminal Code of Ukraine, and instead include the feature of committing these acts “using the conditions of martial law, in particular, mass abandonment by the owners of their property”.

Key words: criminal offenses against property, selfishness, martial law, grounds for criminalization, aggravating circumstances.